

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015**

**FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)**

**JĘZYK POLSKI
POZIOM PODSTAWOWY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MPO-P7**

MAJ 2015

Uwaga: akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu 1.4) rozpoznaje zastosowane w tekście środki językowe i ich funkcje.
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	2.5) Zdający omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu) [gimnazjum].
III Tworzenie wypowiedzi.	1.7) Zdający wykonuje różne działania na tekście cudzym (parafrazuje).

Przykładowe odpowiedzi

Jakie są mody językowe?

Jakie trendy w języku możemy zaobserwować?

Popularne tendencje w mowie.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne przekształcenie tytułu.

0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.

Uwaga: przekształcony tytuł nie może zawierać metafory.

Zadanie 1.2. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens fragmentów 1.9) rozpoznaje manipulację językową 3.1) analizuje i definiuje znaczenia słów.

Przykładowe odpowiedzi

Podobieństwo:

- perswazja i manipulacja oddziałują na odbiorcę
- obie są nastawione na skuteczność
- obu można się nauczyć

Różnica:

- perswazja jest jawna/widoczna, a manipulacja – ukryta
- perswazja jest bliższa funkcjonalności, manipulacja – atrakcyjności
- perswazja dowodzi, manipulacja zwodzi

Schemat punktowania

2 p. – właściwe określenie podobieństwa oraz różnicy między perswazją i manipulacją.

1 p. – właściwe określenie podobieństwa LUB różnicy między perswazją i manipulacją.

0 p. – odpowiedź niepełna LUB błędna, LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 1.3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens fragmentów 1.2) odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte 1.3) rozpoznaje typ nadawcy tekstu.

Przykładowe odpowiedzi

- Autor przestrzega tabu językowego, ponieważ nie podał przykładów wulgaryzmów, gdyż nie powinno się ich używać w publicznej wypowiedzi.
- O przestrzeganiu tabu świadczy to, że autor nie przeprasza za brak przykładów wulgaryzmów (sugeruje, że przeprosić powinien, gdyby je podał).

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 1.4. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów. 1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym.

Przykładowe odpowiedzi

Tendencja 1. – funkcjonalizacja/nastawienie na skuteczność.

Przykłady – wiara w możliwość nauczenia się skutecznego mówienia/ liczne szkolenia, zmiana nastawienia odbiorców/ zgoda na nieetyczne formy przekazu/ manipulację, autokreację itp., docenianie/oczekiwanie profesjonalnego mówienia.

Tendencja 2. – nastawienie na atrakcyjność.

Przykłady – dostosowanie języka do oczekiwań odbiorcy, szerzenie się egzaltacji, przesady w mówieniu, naruszanie tabu językowego.

Schemat punktowania

2 p. – podanie obu tendencji oraz dwóch przykładów każdej z nich.

1 p. – podanie jednej tendencji ORAZ jej dwóch przykładów.

0 p. – odpowiedzi błędne LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 1.5. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu oraz wydzielonych [...] fragmentów 1.5) wyróżnia [...] kluczowe [...] twierdzenia w tekście argumentacyjnym.

Przykładowe odpowiedzi

- a) Różnica: nastawienie na skuteczność jest bardziej poważnym traktowaniem języka niż nastawienie na atrakcyjność.
- b) Najważniejszy skutek: obie tendencje są coraz silniejsze/ bardziej zauważane/ powszechnie akceptowane.

Schemat punktowania

- 2 p. – sformułowanie wniosku dotyczącego różnicy między tendencjami ORAZ ich najważniejszego skutku.
- 1 p. – sformułowanie wniosku dotyczącego różnicy między tendencjami LUB ich najważniejszego skutku.
- 0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 1.6. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2) odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje 3.1) analizuje i definiuje znaczenia słów 3.3) dostrzega współczesne zmiany modelu komunikacji językowej.
III Tworzenie wypowiedzi.	1.7) Zdający wykonuje różne działania na tekście cudzym (parafrazuje).

Przykładowe odpowiedzi

Ten twórczy reżyser zatrudnił wielkich aktorów, więc czekamy na nowy wybitny film/przebój kinowy.
Pomysłowy reżyser zatrudnił same gwiazdy, więc czekamy na nowy hit.

Schemat punktowania

- 1 p. – przekształcenie zdania przez zastąpienie (a nie opuszczenie) trzech wyrazów: *kreacyjny, supergwiazdy, megahit*.
- 0 p. – odpowiedź niepełna LUB błędna, LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 1.7. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.5) Zdający wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia.

Przykładowa odpowiedź

Tematem tekstu są modne tendencje we współczesnej polszczyźnie. Bralczyk pisze o dwóch z nich, jego zdaniem, najważniejszych. Są to: nastawienie na skuteczność i atrakcyjność wypowiedzi. Autor podaje przykłady różnych zachowań językowych w mediach i życiu publicznym, które mogą potwierdzać istnienie tych tendencji, takie jak egzaltacja i przesada czy przełamywanie tabu językowego. W podsumowaniu czytamy o społecznej zgodzie na takie zachowania. [3 p.]

Schemat punktowania

- 3 p. – Ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia, streszczenie logicznie spójne, właściwa liczba słów.
- 2 p. – Ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.
- 1 p. – Ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.
- 0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 2.1. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości 3.1) analizuje znaczenia słów.

Przykładowa odpowiedź

marzyć

Schemat punktowania

- 1 p. – poprawne podanie synonimu.
- 0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 2.2. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.5) Zdający wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym;
III Tworzenie wypowiedzi.	1.3) Zdający formułuje pytania do tekstu [szkoła podstawowa].

Poprawne odpowiedzi

2 b, 3 f, 4 a

Schemat punktowania

2 p. – 3 poprawne przyporządkowania.

1 p. – 2 poprawne przyporządkowania.

0 p. – 1 poprawne przyporządkowanie LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 2.3. (0–1)

I Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens wydzielonych fragmentów tekstu 1.2) odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje.

Przykładowa odpowiedź

Wydarzenia, o których czytamy w baśniach, takie jak odnajdowanie skarbów, czasami zdarzają się w rzeczywistości.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 2.4. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów, potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości 1.4) rozpoznaje funkcję zastosowanych w tekście środków językowych.

Poprawne rozwiązanie

Porównanie: *stare jak świat*

Funkcja: użycie tego porównania ma podkreślić odwieczność przekonania o tym, że w ziemi kryją się skarby.

Schemat punktowania

2 p. – wypisanie porównania ORAZ określenie jego funkcji.

1 p. – wypisanie porównania.

0 p. – odpowiedź niepełna LUB błędna, LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 2.5. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.2) Zdający odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje.

Poprawne rozwiązanie

a) w renesansie

b) odkrycie Pompei i prace wykopaliskowe w tym mieście

Schemat oceniania

2 p. – określenie czasu ORAZ wydarzenia.

1 p. – określenie czasu LUB wydarzenia.

0 p. – odpowiedź niepełna LUB błędna, LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 3.

Temat 1. **Wolna wola człowieka czy siły od niego niezależne – co przede wszystkim decyduje o ludzkim losie? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do podanego fragmentu *Lalki*, całego utworu Bolesława Prusa oraz innego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.**

Szczegółowe ustalenia dotyczące sposobu oceniania

- Przywoływanie losów bohatera musi być funkcjonalne dla argumentacji, nie może być prostym streszczeniem utworu.
- Zarówno fragment utworu B. Prusa, jak i całość „Lalki” umożliwiają formułowanie różnych tez i argumentów (np. różnica perspektyw narratora i Wokulskiego oraz kontrast między jego fatalistyczną wizją a jego biografią).
- Błędy rzeczowe dotyczące lektury oznaczonej gwiazdką i świadczące o nieznajomości tekstu uznaje się za błędy kardynalne, co skutkuje przyznaniem 0 p. za całą pracę.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] 1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.2) określa problematykę utworu 2.4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera [...] 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty 3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.
III. Tworzenie wypowiedzi.	Zdający: 1.1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] (rozprawka) [...] zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej 1.2) przygotowuje wypowiedź [...] (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...], dobiera właściwe słownictwo) 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

Kryteria oceny rozprawki

A	B	C	D	E	F	G	H	Poprawność językowa	Poprawność zapisu
Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu	Uzasadnienie stanowiska	Poprawność rzeczowa	Zamyśl kompozycyjny	Spójność lokalna	Styl tekstu	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu	
6	18 Stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu	4 Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione	6 Brak błędów rzeczowych	2 Kompozycja funkcjonalna	4 Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	6 Styl stosowny	4 Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące	
3	8 Stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu	2 Uzasadnienie trafne, ale wąskie	3 Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	1 Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	2 Styl częściowo stosowny	3 Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2 Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	
0	4 Uzasadnienie częściowe	0 Błędy rzeczowe	0 Brak zamyślu kompozycyjnego	0 Wypowiedź niespójna	0 Styl niestosowny	0 Liczne błędy rażące	0 Liczne błędy rażące	Liczne błędy rażące	
0	0 Stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska	0 Brak uzasadnienia stanowiska	0 Błędy rzeczowe	0 Wypowiedź niespójna	0 Styl niestosowny	0 Liczne błędy rażące	0 Liczne błędy rażące	Liczne błędy rażące	

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
 Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki

A. Sformułowanie stanowiska (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą odpowiedzi problemu**.

Adekwatność to odpowiedniość (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą odpowiedzi problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.

Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

B. Uzasadnienie stanowiska jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.

Uzasadnienie:

– **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,

– **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

Szerokość uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

Uzasadnienie jest:

– **szerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,

– **wąskie**, jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),

– **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniem i akapitach. Znaczące zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za:

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności,
  - **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
  - **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.
- Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę i wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. użycie metafory, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

Temat 2. Czy warto poświęcać szczęście własne dla dobra innych ludzi? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Ludzi bezdomnych* Stefana Żeromskiego i do innych tekstów literackich. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Szczegółowe ustalenia dotyczące sposobu oceniania

- Przywoływanie losów bohatera musi być funkcjonalne dla argumentacji, nie może być prostym streszczaniem utworu.
- Błędy rzeczowe dotyczące lektury oznaczonej gwiazdką i świadczące o nieznajomości tekstu uznaje się za błędy kardynalne, co skutkuje przyznaniem 0 p. za całą pracę.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] 1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1.2) określa problematykę utworu; 2.4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera [...] 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty; 3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.
III. Tworzenie wypowiedzi.	1.1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] (rozprawka) [...] zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej 1.2) przygotowuje wypowiedź [...] (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...], dobiera właściwe słownictwo) 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

Kryteria oceny rozprawki

A	B	C	D	E	F	G	H	Poprawność zapisu
Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu	Uzasadnienie stanowiska	Poprawność rzeczowa	Zamyśl kompozycyjny	Spójność lokalna	Styl tekstu	Poprawność językowa		
6	18 Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione 12 Uzasadnienie trafne i szerokie	4 Brak błędów rzeczowych	6 Kompozycja funkcjonalna	2 Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4 Styl stosowny	6 Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4 Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy nierażące	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
3	8 Uzasadnienie trafne, ale wąskie 4 Uzasadnienie częściowe	Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	3 Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1 Znaczne zaburzenia spójności	2 Styl częściowo stosowny	3 Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2 Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
0	0 Brak uzasadnienia stanowiska	Błędy rzeczowe	0 Brak zamysłu kompozycyjnego	0 Wypowiedź niespójna	0 Styl niestosowny	0 Liczne błędy rażące	0 Liczne błędy rażące	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
 Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki

A. Sformułowanie stanowiska (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą odpowiedzi problemu**.

Adekwatność to odpowiedniość (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą odpowiedzi problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.

Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

B. Uzasadnienie stanowiska jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.

Uzasadnienie:

- **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,
- **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

Szerokość uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

Uzasadnienie jest:

- **szerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,
- **wąskie**, jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),
- **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdziałowej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniem w akapitach. Znaczące zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za:

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności,
  - **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
  - **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.
- Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę i wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. użycie metafory, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

1. W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa ucznia, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:
  - a. zmienionej kolejności liter w wyrazach,
  - b. wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,
  - c. opuszczonego początku lub końca wyrazu,
  - d. występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,
  - e. mylenia głosek „i” i „j”, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em, q-om*,
  - f. mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,
  - g. niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie, skosiny* zamiast *skośny*,
  - h. pisowni niezgodnej z zasadami ortografii [od uczniów wymaga się dobrej znajomości zasad ortografii, co powoduje nadmierne do nich zaufanie i schematyczne ich stosowanie, np.: *startóje* bo *startować*, błędnej pisowni wyrazów, którymi nie rządzą zasady ortograficzne (których pisownię trzeba zapamiętać)],
  - i. błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.
2. Uczeń, u którego stwierdzono dysgrafię ma prawo pisać bardzo wolno i stawiać niekształtne litery, pisać mało czytelnie i poza liniami.
3. Wszystkie inne uchybienia w pracy nie są uzasadnione wymienionymi dysfunkcjami.